

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر

دانشکده بهداشت

پایان نامه کارشناسی ارشد

کاربرد سازه های اساسی نظریه شناخت اجتماعی در پیشگویی
پیشرفت تحصیلی و سلامت روان دانشجویان دانشگاه علوم
پزشکی بوشهر سال ۹۲-۱۳۹۱

نگارش:

مکیه جمالی

استاد راهنما:

دکتر آزیتا نوروزی

استاد مشاور:

دکتر رحیم طهماسبی

تابستان ۱۳۹۲

این پایان نامه با عنوان «کاربرد سازه های اساسی نظریه شناخت اجتماعی در پیشگویی پیشرفت تحصیلی و سلامت روان دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بوشهر سال ۹۲-۱۳۹۱» توسط «مکیه جمالی» در تاریخ با شماره ثبت، نمره و درجه ارزشیابی در حضور هیأت داوران با موفقیت دفاع شد.

تاریخ دفاع: نمره و درجه ارزشیابی:

هیأت داوران:

ردیف	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	سمت در هیأت	امضاء
۱	دکتر آریتا نوروزی	استادیار	استاد راهنما	
۲	دکتر رحیم طهماسبی	استادیار	استاد مشاور	
۳	دکتر افشین استوار	استادیار	داور	
۳	دکتر مسعود بحرینی	استادیار	داور	
۴	مهندس سید محسن هاشمی	مربی	داور	

رئیس دانشکده

معاون آموزشی دانشکده

تعهد نامه

عنوان پایان نامه: کاربرد سازه های اساسی نظریه شناخت اجتماعی در پیشگویی پیشرفت تحصیلی و سلامت روان دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بوشهر سال ۹۲-۱۳۹۱.

اینجانب مکيه جمالي دانشجوي کارشناسی ارشد رشته آموزش بهداشت دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر تحت راهنمایی سرکار خانم دکتر آزیتا نوروزی متعهد می شوم:

- نتایج ارائه شده در این پایان نامه حاصل مطالعات علمی و عملی اینجانب بوده، مسئولیت صحت و اصالت مطالب مندرج را به طور کامل بر عهده می گیرم.
- در خصوص استفاده از نتایج پژوهش های محققان دیگر به مرجع مورد نظر استناد شده است.
- مطالب مندرج در این پایان نامه را اینجانب یا فرد دیگری به منظور اخذ هیچ نوع مدرک یا امتیازی تاکنون به هیچ مرجعی تسلیم نکرده است.
- کلیه حقوق معنوی این اثر به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر تعلق دارد. مقالات مستخرج از پایان نامه، ذیل نام دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر (Bushehr University of Medical Sciences) به چاپ خواهد رسید.
- حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان نامه تاثیر گذار بوده اند در مقالات مستخرج از رساله رعایت خواهد شد.
- در خصوص استفاده از موجودات زنده یا بافت های آنها برای انجام پایان نامه، کلیه ضوابط و اصول اخلاقی مربوطه رعایت شده است.

تاریخ ۱۳۹۲/۷/۹

نام و امضاء دانشجو: مکيه جمالي

مالکیت نتایج و حق نشر

کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (اعم از مقالات مستخرج، برنامه های رایانه ای، نرم افزارها و تجهیزات ساخته شده و مانند آن) به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر تعلق دارد و بدون اخذ اجازه کتبی از دانشگاه قابل واگذاری به شخص ثالث نیست.

استفاده از اطلاعات و نتایج این پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نیست.

چکیده

زمینه و هدف: پیشرفت تحصیلی و سلامت روان دانشجویان گامی به سوی توسعه پایدار است. لذا هدف از این مطالعه شناسایی عوامل تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی و سلامت روان دانشجویان با استفاده از سازه های اساسی (خودکارآمدی، انتظار نتیجه، حمایت اجتماعی و استرس) نظریه شناخت اجتماعی می باشد.

مواد و روش ها: این مطالعه مقطعی با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی منظم در ۴۲۸ دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ انجام شد. اطلاعات توسط پرسشنامه دموگرافیک و پرسشنامه های استاندارد خودکارآمدی تحصیلی، استرس تحصیلی، حمایت اجتماعی چند بعدی، انتظار پیامد دانشجو و کیفیت زندگی (SF-36) جمع آوری گردید. بعد از جمع آوری داده ها، اطلاعات توسط نرم افزار آماری SPSS با استفاده از آزمون های ضریب همبستگی، تی، کای دو، آنالیز واریانس یکطرفه، رگرسیون لجستیک و خطی چندگانه تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها: در این مطالعه، دانشجویان از سطح سلامت روان متوسط و از پیشرفت تحصیلی جزئی برخوردار بودند. پیشرفت تحصیلی با خودکارآمدی تحصیلی ($P=0/025$) ارتباط داشت و نمره سلامت روان با خودکارآمدی تحصیلی ($p=0/000$)، حمایت اجتماعی ($p=0/000$)، استرس تحصیلی ($p=0/000$)، زیر سازه های جهت دهی آینده ($p=0/008$) و انتظارات شخصی ($p=0/046$) مربوط به انتظار نتیجه ارتباط معنی داری داشتند. بین نمره سلامت روان و پیشرفت تحصیلی رابطه ای وجود نداشت ($P=0/089$). استرس تحصیلی پیشگویی کننده مستقیم پیشرفت تحصیلی بود ($P=0/020$) و اثر خودکارآمدی تحصیلی ($p=0/002$)، حمایت اجتماعی ($p=0/000$)، انتظار نتیجه ($p=0/000$) را بر پیشرفت تحصیلی واسطه شده بود. خودکارآمدی تحصیلی ($p=0/013$)، استرس تحصیلی ($p=0/000$) و حمایت اجتماعی ($p=0/000$) پیشگویی کننده مستقیم سلامت روان بودند و خودکارآمدی تحصیلی اثر حمایت اجتماعی ($p=0/004$)، استرس تحصیلی ($p=0/002$) را بر سلامت روان واسطه شده بود و انتظار نتیجه ($p=0/000$)، خودکارآمدی تحصیلی ($p=0/004$)، استرس تحصیلی ($p=0/000$) از طریق حمایت اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی ($p=0/002$)، حمایت اجتماعی ($p=0/000$) و انتظار نتیجه ($p=0/000$) از طریق استرس تحصیلی بر سلامت روان تأثیر داشتند.

بحث و نتیجه گیری: با استفاده از راهبردهای افزایش خودکارآمدی و حمایت اجتماعی و کاهش استرس بویژه با برگزاری جلسات مشاوره درسی و غیر درسی می توان پیشرفت تحصیلی و سلامت روان دانشجویان را ارتقاء بخشید.

کلید واژه ها: استرس، انتظار نتیجه، نظریه شناخت اجتماعی، حمایت اجتماعی، خودکارآمدی تحصیلی، دانشجویان

خدا یا!!

کمکم کن قلم که در دست می گیرم، به یاد تو باشم و

آنچه می نگارم، مورد رضای تو باشد

بر صفحه تاریک دلم با قلم الهی ات نقشی بزن که تا زنده ام،

به مفید بودن در هستی بی پایانت به خود ببالم

تقدیم به

مشوق زندگی ام: پدر مهربانم

دستانات بوی زحمت، چشمانت رنگ خستگی، اما صدایت زنگ زندگی است

پدرم دستانات، چشمانت و صدایت را عاشقانه دوست دارم

سنگ صبورام: مادرم عزیزم

ایمانم از دعای توست و خدایم را از زبان تو شناختم

به زیباترین و مقدس ترین واژه یعنی "مادر" قسم که دوستت دارم

و

تقدیم به

روح بلند معلم شهید "ماشالا... دشتی" که الفبای زندگی را در آموختن علم و دانش به کودکان محروم این دیار یافت

تقدیر و تشکر

یا رب ز ره راست نشانی خواهم از باده و آب و خاک جانی خواهم
از نعمت خویش بهره مندم کردی در شکرگزاری زبانی خواهم

سپاس بی کران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونمان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت.

خدای را بسی شاکرم که از روی کرم، پدر و مادری فداکار نسبیم ساخته تا در سایه درخت پر بار وجودشان بیاسایم و از ریشه آنها شاخ و برگ گیرم و از سایه وجودشان در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم. والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی است بر بودنم، چرا که این دو وجود، پس از پروردگار، مایه هستی ام بوده اند دستم را گرفتند و راه رفتن را در این وادی زندگی پر از فراز و نشیب به من آموختند. آموزگارانی که برایم زندگی، بودن و انسان بودن را معنا کردند. افسوس که نمی توانم حتی گوشه ایی از زحماتشان را جبران کنم و تمام عمر قدردان زحماتشان هستم.

به مصداق «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» بسی شایسته است از استاد فرهیخته سرکار خانم **"دکتر آریتا نوروزی"** که با نکته های دلاویز و گفته های بلند، صحیفه های سخن را علم پرور نمود و همواره راهنما و راه گشایم در اتمام و اکمال این پایان نامه بود کمال تشکر و قدردانی را دارم.

از استاد گرامی جناب آقای دکتر **"رحیم طهماسبی"** سپاسگذارم که بی شک اگر همراهی ایشان نبود این پایان نامه سرانجامی نداشت و از درگاه خدواند موفقیت روز افزون و سلامتی ایشان را خواستارم.

از تمامی اساتیدی که لحظه ای وظیفه خطیر خویش را فراموش نکرده و در دوران تحصیل راهنمایم بودند، جناب آقای مهندس **"حسین قاندي"** ریاست محترم دانشکده و جناب آقای مهندس **"سید محسن هاشمی"** مدیر گروه بهداشت عمومی صمیمانه سپاسگزارم.

فهرست مطالب

فصل اول: مقدمه و کلیات

۱-۱	بیان مسئله و اهمیت موضوع	۲
۱-۲	چارچوب و مفاهیم	۹
۱-۲-۱	مبانی نظریه شناخت اجتماعی	۱۰
۱-۲-۲	مفاهیم نظریه شناخت اجتماعی	۱۱
۱-۲-۳	اجزای نظریه شناخت اجتماعی	۱۳
۱-۲-۴	محدودیت های نظریه شناخت اجتماعی	۱۴
۱-۳	چارچوب نظری نظریه شناخت اجتماعی در مطالعه حاضر	۱۵
۱-۳-۱	ارتباط خودکارآمدی و پیشرفت تحصیلی و سلامت روان	۱۵
۱-۳-۲	ارتباط انتظار نتیجه با پیشرفت تحصیلی و سلامت روان	۱۶
۱-۳-۳	ارتباط استرس با پیشرفت تحصیلی و سلامت روان	۱۷
۱-۳-۴	ارتباط حمایت اجتماعی با پیشرفت تحصیلی و سلامت روان	۱۸
۱-۴	اهداف و فرضیات	۱۹
۱-۴-۱	اهداف اصلی طرح	۱۹
۱-۴-۲	اهداف فرعی طرح	۲۰
۱-۴-۳	اهداف کاربردی	۲۱
۱-۴-۴	فرضیات	۲۲
۱-۵	بررسی متون	۲۳
۱-۵-۱	مطالعات خارجی	۲۳
۱-۵-۲	مطالعات داخلی	۳۱

فصل دوم: مواد و روش ها

۱-۲	متغیرهای مطالعه	۴۰
-----	-----------------	----

- ۴۰..... (۱-۱-۲) سلامت روان
- ۴۱..... (۲-۱-۲) پیشرفت تحصیلی
- ۴۱..... (۳-۱-۲) سازه خودکارآمدی تحصیلی
- ۴۱..... (۴-۱-۲) سازه استرس تحصیلی
- ۴۲..... (۵-۱-۲) سازه حمایت اجتماعی درک شده
- ۴۲..... (۶-۱-۲) سازه انتظار نتیجه
- ۴۲..... (۷-۱-۲) متغیرهای آموزشی
- ۴۳..... (۸-۱-۲) متغیرهای غیر آموزشی
- ۴۳..... (۲-۲) روش پژوهش
- ۴۳..... (۱-۲-۲) نوع پژوهش
- ۴۳..... (۲-۲-۲) جامعه و واحد مورد پژوهش
- ۴۴..... (۳-۲-۲) روش نمونه گیری، حجم نمونه و محاسبه آن
- ۴۴..... (۴-۲-۲) محیط پژوهش
- ۴۴..... (۵-۲-۲) مراحل انجام پژوهش
- ۴۵..... (۳-۲) روش و ابزار گردآوری اطلاعات
- ۴۵..... (۱-۳-۲) پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان (CASES)
- ۴۶..... (۲-۳-۲) پرسشنامه کیفیت زندگی SF36
- ۴۷..... (۳-۳-۲) حمایت اجتماعی درک شده چند وجهی
- ۴۷..... (۴-۳-۲) پرسشنامه استرس تحصیلی (SLSI)
- ۴۸..... (۵-۳-۲) پرسشنامه انتظار پیامد دانشجو (SOES)
- ۴۹..... (۶-۳-۱) پیشرفت تحصیلی
- ۴۹..... (۴-۲) مراحل تهیه ابزارهای مورد استفاده
- ۵۰..... (۱-۴-۲) تعیین روایی ابزارها
- ۵۱..... (۲-۴-۲) تعیین پایایی ابزارها

۵۱.....	۳-۴-۲) پایایی ابزارهای مطالعه
۵۱.....	۱-۳-۴-۲) پایایی ابزار خودکارآمدی تحصیلی
۵۱.....	۲-۳-۴-۲) پایایی ابزار سلامت روان
۵۲.....	۳-۳-۴-۲) پایایی ابزار حمایت اجتماعی چند وجهی
۵۲.....	۴-۳-۴-۲) پایایی ابزار استرس تحصیلی
۵۲.....	۵-۳-۴-۲) پایایی ابزار انتظار نتیجه
۵۲.....	۵-۲) روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۵۳.....	۶-۲) ملاحظات اخلاقی
۵۳.....	۷-۲) محدودیت ها و مشکلات انجام پژوهش

فصل سوم: یافته ها

۵۶.....	۱-۳) نتایج پژوهش
---------	------------------

فصل چهارم: بحث و نتیجه گیری

۸۱.....	۱-۴) مقدمه
۸۱.....	۲-۴) بحث
۹۳.....	۳-۴) نتیجه گیری
۹۶.....	۴-۴) پیشنهادات
۹۶.....	۱-۴-۴) پیشنهادات برای انجام مطالعات بعدی
۹۶.....	۲-۴-۴) پیشنهادات کاربردی به مسئولین و رؤسای دانشکده ها
۹۷.....	۱-۴-۴) پیشنهادات برای مرکز مشاوره دانشگاه و اساتید مشاور
۹۸.....	فهرست منابع
۱۱۲.....	پیوست

فهرست تصاویر

شکل ۱-۱: مدل ارتباطی پیشنهادی بین سازه های اساسی نظریه شناخت اجتماعی با پیشرفت تحصیلی و سلامت روان ۸

شکل ۲-۱: اجزای اصلی نظریه شناخت اجتماعی ۱۰

فهرست جداول

- جدول ۱-۳: توزیع فراوانی متغیرهای دموگرافیک به تفکیک آموزشی و غیر آموزشی ۵۸
- جدول ۲-۳: میانگین و انحراف معیار و حداقل و حداکثر نمره سازه ها و زیر سازه های مورد بررسی در مطالعه ۵۹
- جدول ۳-۳: مقایسه میانگین و انحراف معیار سازه ها و زیر سازه ها در دو گروه دانشجویان با پیشرفت و بدون پیشرفت تحصیلی ۶۰
- جدول ۴-۳: ارتباط بین متغیرهای دموگرافیک غیر آموزشی با پیشرفت تحصیلی ۶۱
- جدول ۵-۳: ارتباط بین متغیرهای دموگرافیک آموزشی با پیشرفت تحصیلی ۶۲
- جدول ۶-۳: برآورد ضریب رگرسیونی و نسبت شانس در مدل رگرسیون لجستیک مربوط به پیشرفت تحصیلی .. ۶۴
- جدول ۷-۳: ضرایب رگرسیون خطی مربوط به استرس تحصیلی ۶۶
- جدول ۸-۳: مقایسه میانگین و انحراف معیار مربوط به سازه سلامت روان و زیر سازه های آن در دو گروه دانشجویان با و بدون پیشرفت ۶۷
- جدول ۹-۳: ضرایب همبستگی بین سازه ها و زیر سازه ها با سلامت روان ۶۸
- جدول ۱۰-۳: میانگین و انحراف معیار سلامت روان مربوط به متغیرهای دموگرافیک غیر آموزشی دو سطحی ۶۹
- جدول ۱۱-۳: میانگین و انحراف معیار سلامت روان مربوط به متغیرهای دموگرافیک غیر آموزشی بیش از دو سطح ۶۹
- جدول ۱۲-۳: میانگین و انحراف معیار سلامت روان مربوط به متغیرهای دموگرافیک آموزشی دو سطح ۷۰
- جدول ۱۳-۳: میانگین و انحراف معیار سلامت روان مربوط به متغیرهای دموگرافیک آموزشی بیش از دو سطح .. ۷۱
- جدول ۱۴-۳: ضرایب رگرسیون خطی چندگانه مربوط به سلامت روان ۷۳
- جدول ۱۵-۳: ضرایب رگرسیون خطی چندگانه مربوط به خودکارآمدی تحصیلی ۷۵
- جدول ۱۶-۳: ضرایب رگرسیون خطی چندگانه مربوط به حمایت اجتماعی ۷۷
- جدول ۱۷-۳: ضرایب رگرسیون خطی مربوط به استرس تحصیلی ۷۹

فهرست علائم و اختصارات

<u>علامت</u>	<u>معادل انگلیسی</u>	<u>معادل فارسی</u>
WHO	World health organization	سازمان بهداشت جهانی
CDC	Centers disease control and pervention	مرکز کنترل و پیشگیری بیماری های آمریکا
SCT	Social cognitive theory	نظریه شناخت اجتماعی
SLT	Social learning theory	نظریه یادگیری اجتماعی
CASES	College academic self-efficacy scale	پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان
SF36	Short form health survey	فرم کوتاه ابزار سلامت
MSPSS	Multidimensional scale of perceived social support	حمایت اجتماعی درک شده چند وجهی
SLSI	Student-Life Stress Inventory	استرس دوران دانشجویی
SOES	Student Outcome Expectation Scale	پرسشنامه انتظار پیامد دانشجو
CVI	Content Validity Index	شاخص روایی محتوا
GHQ	General Health Questionnaire	پرسشنامه سلامت عمومی
MHS	Mental health Scale	پرسشنامه سلامت روان
E _d	Direct effect	اثر مستقیم
E _i	Indirect effect	اثر غیر مستقیم
GPA	Grade Point Average	میانگین نمرات

فصل اول

مقدمه و کلیات

۱-۱) بیان مسئله و اهمیت موضوع

رشد و توسعه هر جامعه متأثر از نیروی آموزش دیده‌ی آن جامعه می باشد. بنابراین دستیابی به بهره وری و بهبود کیفیت نظام آموزشی را می توان اثرگذارترین عامل در توسعه کشورها دانست. تربیت نیروی انسانی نوعی سرمایه گذاری محسوب می شود، لذا کشورها به ویژه کشورهای در حال توسعه، بیش از پیش دریافته‌اند که باید به تکمیل کیفیت سرمایه انسانی خود بپردازند. اگر بپذیریم که نیروی انسانی کارآمد و ماهر مهمترین عامل موفقیت در تحقق اهداف گوناگون یک کشور است، یکی از راههای مطمئن افزایش بهره وری و کارآمدی افراد، آموزش مؤثر و سازنده‌ی آنهاست. در این خصوص، زمینه ساز اصلی برای دستیابی به توسعه پایدار در ابتدا آموزش و پرورش هر کشور و در مرحله بعد آموزش عالی آن کشور می باشد. از این رو دانشگاه‌ها بنا بر ماهیت سازمانی خود در کنار تولید و انتقال دانش، موظف به توجه به سلامت روان و حل مشکلات روانی دانشجویان هستند. بنابراین شناسایی عواملی که می تواند پیشرفت تحصیلی و سلامت روان دانشجویان را تحت تأثیر قرار دهند، گامی به سوی توسعه پایدار است (۱).

موضوع "سلامتی" از بدو پیدایش بشر در قرون و اعصار متمادی، مهم و همواره مطرح بوده است. اما هرگاه سخنی از آن به میان آمده، عموماً بعد جسمانی آن مد نظر قرار گرفته و کمتر به ابعاد دیگر آن توجه شده است (۲). سازمان بهداشت جهانی (WHO) 'سلامتی را رفاه کامل جسمی، روانی و اجتماعی و نه فقط فقدان

¹ . World health organization